

*Трусова Н.В.,
к.е.н, доцент, докторант
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет*

МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті розглянуті пріоритетні напрями формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств на засадах фінансового менеджменту. Проведений емпіричний аналіз теорій і концепцій фінансового менеджменту дозволив виділити найбільш альтернативні для сільського господарства та інтегрувати їх в управління фінансами підприємств. Обґрунтовано, що система фінансового потенціалу взаємопов'язана з трансформаційною властивістю фінансових ресурсів, а саме в змозі відокремлюватися від інших економічних ресурсів та перетворюватися в інвестиційний ресурс. Для здійснення цієї функції запропоновано концептуальну модель системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, яка реалізується через рух фінансових потоків, що є наслідком формування, розміщення та використання фінансових ресурсів, а їх чистий приріст створює додатковий результат цих процесів через оцінку зміни вартості грошей у часі. Розглянуто методичний інструментарій оцінки ефективності фінансування підприємства. Виділено основні методи і прийоми забезпечення системи реалізації фінансових заходів, їх цільовий напрямок в сфері господарської діяльності підприємств. Доведено, що в процесі забезпечення системи фінансового потенціалу реалізуються фінансові заходи, які формують певний тип стратегії фінансування. Це дозволяє виділити критерії мінімізації рівня фінансового ризику та отримати додатковий прибуток від ефекту фінансування. Визначено кількісні та якісні характеристики фінансових заходів, необхідних для оцінки вартості підприємства з урахуванням вільних коштів на потреби у додатковому фінансуванні.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, система фінансового потенціалу, фінансування, фінансові ресурси, інвестиційні ресурси, фінансові потоки.

Постановка проблеми. Система фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств в теорії фінансового менеджменту досліджує питання взаємодії фінансових ресурсів та джерел фінансування, ґрунтує поглиблене вивчення природи функціонування, його окремих елементів, впливу різноманітних чинників на стабільність розвитку сільського господарства. Це означає, що вона спрямована на забезпечення базових параметрів фінансових потоків підприємств, об'єднання можливостей фінансових ресурсів для прийняття своєчасних рішень стратегічного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адаптація до розроблених закордонних концепцій і методів фінансового менеджменту визнається й, очевидно, усвідомлюється широким колом вітчизняних науковців та практиків. Особливо актуальним це питання є для аграрної сфери. Теоретичний базис

і прикладний інструментарій формування фінансового потенціалу постійно знаходяться в центрі наукових досліджень учених М.Я. Дем'яненка [5], П.Т. Саблука [10], П.А. Стецюка [11], О.С. Федоніна, І.М. Репіної, О.І. Олексюк [12] та ін. Їх методологічні набуття створили наукові передумови для обґрунтування питань, які торкаються зміни траєкторії фінансового оточення сільськогосподарських підприємств та формування діапазону системи фінансового потенціалу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Гостро постає проблема вироблення спільної методологічної основи формування системи фінансового потенціалу в активізації бізнес-партнерства сільськогосподарських підприємств, напрям забезпечення якого полягає в комплексній оцінці довгострокового циклу життєдіяльності та стабільності їх фінансового розвитку.

Мета статті полягає в розробці концептуальної моделі формування системи фінансового потенціалу, важливою умовою якої є нарощення ринкової вартості сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств обумовлено потребою у зменшенні резонансного ефекту між внутрішніми кризовими процесами та наслідками фінансової глобалізації. Наразі вітчизняна економічна думка знаходить все більше застережень минулій практиці «стресових» реформ, які, за оцінкою міжнародних фінансових організацій, зневільовані власною моделлю трансформаційного процесу і прогностичних розрахунків наслідків розриву економічних зв'язків і втрати фінансової незалежності. Такі тенденції, як ускладнений доступ до банківських кредитів, зниження інвестиційної привабливості сільського господарства, зростання вартості ресурсів зовнішніх запозичень, скорочення державних програм підтримки галузі, вразили вітчизняну економіку.

З позиції забезпечення ефективної діяльності суб'єкта, визначено авторську інтерпретацію поняття «система фінансового потенціалу», під яким розуміється індикатор фінансової стабільності, що встановлює здатність до залучення, формування, використання та розподілу фінансових ресурсів і уособлює в собі фінансові відносини, функціональні взаємозв'язки й можливості збереження цільових параметрів прибуткової діяльності підприємства адаптованих до динамічних змін зовнішнього і внутрішнього середовища. Головною особливістю системи фінансового потенціалу є спрямування фінансових ресурсів в кругообіг операційно-інвестиційного ланцюга.

Зауважимо, що динамічний розвиток теорії здатностей знаходиться на ранній стадії розробки, вона визначає стійкість конкурентних переваг за рахунок фінансових важелів в умовах бізнес-середовища, що певним чином впливає на управління фінансами підприємства. Це спонукає до нового розуміння

моделі формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства, де метою останнього вважається нарощення його ринкової вартості за рахунок формування вартості джерел фінансових ресурсів. Тому, залишаючи поза увагою частину теорії фінансового менеджменту та акцентуючи увагу на тих, які обумовлюють поглиблену методологічну основу з встановлення оптимального ринкового портфеля інвестицій та зниження рівня ризику фінансування сільськогосподарських підприємств, визначено, що система фінансового потенціалу забезпечує перехресне управління ризиками (cross-sectional risk diversification) [15, с. 855]. Перехресне управління ризиками означає мінімізацію ризику завдяки диверсифікації. При цьому формування системи фінансового потенціалу, яке полегшує диверсифікацію ризиків, сприяє перерозподілу резервів фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств у високодохідні проекти і тим самим прискорює технологічні зміни виробництва та економічне зростання. Перехресне управління ризиками не дає змоги уникнути таких макроекономічних потрясінь, як фінансові кризи. Тобто диверсифікація не мінімізує повністю наслідки макроекономічних ризиків [14, с. 13].

За допомогою інструментів системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств забезпечується ефективне корпоративне управління та економічний розвиток. Наприклад, продаж акцій на ринку, що формує інформацію про підприємство, дає змогу власникам пов'язувати управлінські витрати з ціною акції. Такий зв'язок допомагає вирівнювати бізнес-інтереси на фінансовому ринку, мобілізуючи фінансові резерви підприємств [15, с. 854–855].

Сучасні тенденції розвитку фінансового ринку та динамічний сплеск зовнішнього середовища в сільському господарстві обумовлюють необхідність комплексного підходу до формування вартості (доходності) фінансових активів та розподілу вартості джерел фінансування сільськогосподарських підприємств, який передбачає визначення: альтернативних моделей формування норми доходності фінансових активів; частки очікуваного (нормального) та ризикового (невизначеного) розподілу вартості джерел фінансування; формування реальної ринкової вартості підприємств під впливом економічних чинників: фінансово-кредитної системи, кон'юнктури грошового ринку, рівня інфляції тощо.

У сучасній практиці формування вартості (доходності) активів широкого застосування набула модель арбітражного ціноутворення або вирівнювання ціни (*Arbitrage Pricing Model, APM*) [9, с. 335–382]. Згідно моделі, у якості початкового моменту розрахунку очікуваної доходності фінансових активів береться частка за кожним економічним чинником, коли середня чутливість до чинника дорівнює одиниці. Аксиома арбітражного ціноутворення базується на моделі оцінки доходності фінансових активів (*Capital Asset Model Pricing, CAMP*) [18, с. 425–442]. Основною гіпотезою моделі CAMP є припущення, що фінансовий ринок намагається досягнути такого стану, в якому всі підприємства при здійсненні інвестиційних заходів максимізують власну корисність (функцію переваг). Згідно цієї моделі, норма доходності фінансових активів розраховується таким чином:

$$k_{vk} = Z + (\bar{k}_m - Z) \times \beta + e, \quad (1)$$

де z – безризикова ставка доходності фінансових активів за даними фондового ринку; \bar{k}_m – очікувана середня ставка доходності на фондовому ринку; $(\bar{k}_m - Z)$ – премія за ризик;

β – ризик підприємства, що підлягає диверсифікації ($\beta = 1$, свідчить, що підприємство має середній ступінь ризику, який склався на ринку; $\beta = -0,5$ – ризик дорівнює половині ринкового, але напрям руху доходів підприємства протилежний ринковому); e – показник похибки, який показує несистематичний ризик (вводиться до формули, оскільки фактична доходність з високою імовірністю відрізняється від прогнозованої).

β -актив i -го підприємства розраховується як відношення вартості (доходності) фінансових активів до варіації вартості ринкового портфелю інвестицій (m) із урахування можливих коливань ризикових ставок на фінансові активи:

$$\beta = \frac{\sum_{t=1}^n (k_i)_t - Z_t - \bar{k}_i + \bar{Z}}{\sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t - \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t} \times \frac{\sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t - \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t}{\sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t - \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n (k_m)_t - Z_t}, \quad (2)$$

де $(k_i)_t$ – вартість (доходність) фінансових активів i -го підприємства в періоді t .

У країнах світу \bar{k}_m розраховується на основі індексів фондового ринку (наприклад, у США індекси Доу-Джонса та «Стандарт енд Пурс 500») [6, с. 181]. Українськими експертами розроблено індекси IPI-U, WOOD-15, ProU-50, ПФТС, КАС-20. Інтеграція світового досвіду методичних напрацювань у вітчизняну наукову базу забезпечує оцінку середньої ринкової вартості (доходності) фінансових активів сільськогосподарських підприємств як об'єкта інвестування. Якщо в довгостроковому періоді не передбачено інвестиційні заходи з розширення сільськогосподарського підприємства, тоді в β -активі запропоновано використовувати показник доходності корпоративних фінансових активів по галузі інвестування в сільському господарстві.

Враховуючи особливості сільського господарства на фінансовому ринку та напрям дослідження, нами запропоновано базове рівняння моделі ціноутворення для сільськогосподарських підприємств доповнити трьома складовими елементами:

$$\bar{k}_i = Z + (\bar{k}_m - Z) \times \beta + x_1 + x_2 + x_3, \quad (3)$$

де x_1 – додаткова премія за ризик доходності фінансових активів для малих і середніх сільськогосподарських підприємств (її введення обґрунтовано необхідністю компенсації нестабільності отримання доходів), який за інших умов є більш ризикованим внаслідок дії економічних чинників; x_2 – додаткова премія за ризик доходності фінансових активів для акціонерного підприємства (компенсує для акціонерів ризик блокування фінансових вкладень, а також невизначеність дивідендних виплат); x_3 – додаткова премія за ризик доходності певної галузі сільського господарства для іноземного інвестування (вводиться в розрахунок лише при оцінюванні ставки дисконтування власних джерел фінансування іноземних інвесторів). Згідно з поширеною практикою рейтингової оцінки фінансового ринку визначення поправок x_1 та x_2 приймається в інтервалі приблизно до 5/6 безризикової ставки доходності фінансових активів за даними фондового ринку [8].

Запропоновано у базовому рівнянні моделі CAMP при визначенні ринкової премії за ризик доходності фінансових активів сільськогосподарського підприємства використовувати не тільки очікувану середню доходність на фондовому ринку, але й середній по галузі сільського господарства індекс рентабельності інвестицій (відношення фінансового потоку до сумарної вартості власних і довгострокових джерел фінансування), що розраховується за даними останнього кварталу або рік. Середнє значення β – індекс рентабельності інвести-

цій при номенклатурі фінансових ресурсів (для певного виду діяльності), куди інвестуються кошти, з невираженим критичним фінансовим ресурсом (на який припадає підвищена частка інвестиційних витрат) матиме такий вигляд:

$$\bar{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^n (I_p)_t - \bar{I}_p \times (i_t - \bar{i})}{\sum_{t=1}^n (i_t - \bar{i})^2}, \quad (4)$$

де $(I_p)_t$ – індекси зміни вартості фінансових ресурсів інвестованих по галузі, за окремий квартал (рік); n – ретроспективний період ($t = 1, 2 \dots n$); i_t – індекс інфляції за t -періоду; \bar{I}_p та \bar{i} – середній індекс зміни вартості фінансових ресурсів, інвестованих по галузі, та інфляції (протягом усього ретроспективно-го періоду).

Якщо серед номенклатури фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства присутній явно виражений критичний фінансовий ресурс, тоді у запропонованій моделі ринкової премії за ризик доходності фінансових активів замість значення індексу інфляції необхідно використовувати індекс вартості на критичний фінансовий ресурс. Модифіковану модель доцільно застосовувати у випадку, коли в ретроспективному періоді ринкова премія за ризик доходності, за даними фондового ринку, є від'ємною (або є підстави вважати, що вона занижена для розрахунку показника $\frac{k}{m}$).

При розрахунку частки очікуваного (нормального) та ризикового (невизначеного) розподілу вартості джерел фінансування принципове значення має взаємозв'язок між рівнем ризику та прибутковістю [7, с. 147]. Між прибутковістю та ризиком постійно існує прямо пропорційна залежність: чим вища очікувана прибутковість вкладених власних джерел фінансування, тим вищий рівень ризику її неотримання. І навпаки – нижчому рівню прибутковості завжди відповідає нижчий рівень ризику. Це зумовлює необхідність постійного знаходження компромісу у вирішенні проблеми співвідношення між прибутковістю та ризиком. У процесі оцінювання реальної вартості сільськогосподарського підприємства (ринкового портфеля фінансових активів), ризик, незалежно від його конкретних форм прояву, з'являється у вигляді можливих фінансових втрат, зменшення обсягів надходження фінансових ресурсів, зниження реальної віддачі фінансових активів від ризикового (невизначеного) розподілу вартості джерел фінансування.

Частку очікуваного розподілу вартості власних джерел фінансування $\beta_{\text{влас.капітал}}$ можна одержати з урахування податків і структури джерел фінансування за коефіцієнтом β -актив (згідно з моделлю структури капіталу Модільяні-Міллера [16, с. 411–433]):

$$\beta_{\text{влас.капітал}} = \beta_{\text{актив}} + \frac{V_p \times (1-P)}{E} (\beta_{\text{актив}} \times \beta_{\text{ноз.капітал}}), \quad (5)$$

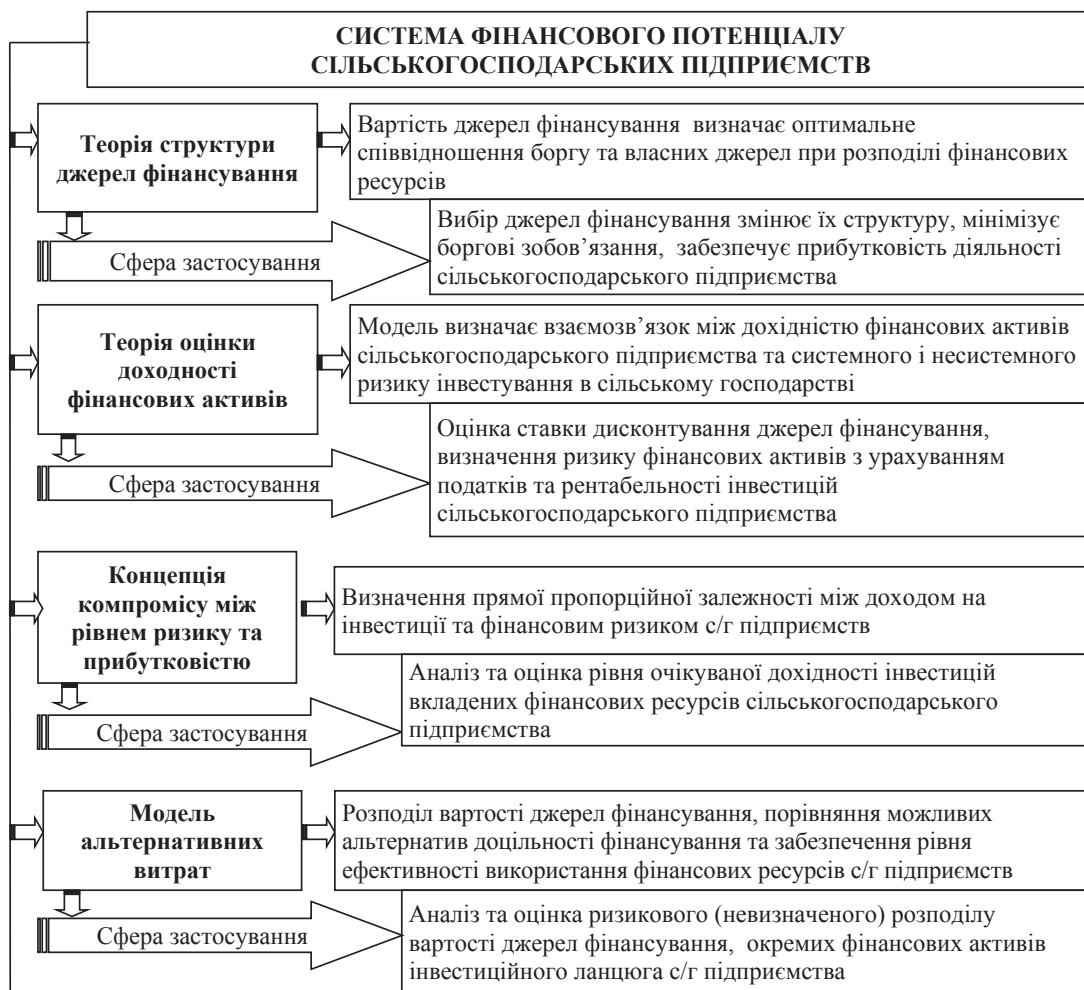

Рис. 1. Концептуальна модель формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: удосконалення автора на основі [7, с. 147; 9, с. 368; 11, с. 303; 18, с. 433; 17, с. 266]

де $\beta_{актив}$ – доходність фінансових активів підприємства в структурі ринкового портфеля інвестицій; $\beta_{поз.капитал}$ – ставка відсотку по кредиту; V_E – облікова оцінка власних джерел фінансування; V_p – позикові джерела фінансування; P – ставка податку на прибуток.

Аналізуючи ці моделі, необхідно мати на увазі, що при зміні співвідношення «борг – власні джерела фінансування» значення β -актив сільськогосподарського підприємства не змінюється. За умови, що значення β -борг також не змінюється, збільшення співвідношення «борг – власні джерела фінансування» призводить до відповідного зростання – коефіцієнта «власний капітал», і навпаки (пояснюється тим, що прибуток підприємства після сплати податків стає менш схильним до коливань). Зауважимо, що ризики формують систему ринкових зв'язків, пов'язаних з невиконанням фінансових зобов'язань та зміною кон'юнктури фінансового ринку. Так, ризик кредитної кон'юнктури виникає у випадку використання різних видів забезпечення кредитів (товарних, банківських вексельного кредитування тощо) [3, с. 62–65].

Використання моделі альтернативних витрат в системі розподілу вартості джерел фінансування сільськогосподарського підприємства ґрунтується на проведенні порівняння можливих альтернатив доцільності фінансування та забезпеченні рівня ефективності використання фінансових ресурсів [13, с. 389]. При такому підході практичний аспект моделі зводиться до вибору варіантів кредитування з встановленням величини дохідності найкращої з альтернатив. Очевидно, що потенційні можливості отримання певного рівня дохідності активів не є гарантією отримання саме такого фінансового результату. Крім того, частка очікуваного (нормального) та ризикового (невизначеного) розподілу вартості джерел фінансування не завжди відповідає економічним інтересам сільськогосподарського підприємства та його власників. Тому формування системи фінансового потенціалу, яка спрямована на нарощення ринкової вартості сільськогосподарських підприємств, має сприяти взаємодії останніх із зовнішнім оточенням. Схематично послідовність прояву впливу ризику на формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств наведена нижче (рис. 1).

Слід зазначити, що у досліджуваних сільськогосподарських підприємствах або сільського господарства України в цілому, під тиском зовнішнього середовища означені механізми можуть змінюватися, прояв ризику і економічна депресія – тривати або навпаки призупинятися. Так, на початковому етапі поширення зовнішньоекономічної дестабілізації ризик проявляється у тому разі, коли швидко погіршується ситуація фінансово-кредитного забезпечення і скорочуються обсяги кредитних ресурсів. Так, дестабілізація фінансово-кредитного забезпечення призводить до скорочення притоку фінансових ресурсів у аграрний сектор та масове вилучення раніше здійснених інвестицій. Наслідком скорочення кредитних ресурсів стає посилення вимог до стану і надійності позичальників. Цей зовнішній фактор спричиняє зниження кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств, як найбільш ризикових. Поряд з тим зростають кредитні ставки, що ще більше ускладнює фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. Каталізатором ускладнень щодо залучення підприємствами позикових джерел фінансування стає значне скорочення державної фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів.

Розроблена концептуальна модель формування системи фінансового потенціалу встановлює пріоритети стратегічного

управління фінансовими потоками сільськогосподарських підприємств, встановлює базові параметри в їх інтегральній структурі, визначає вибір кращої з можливих альтернатив доцільності фінансування при встановлених нормативах, ресурсних та часових обмеженнях.

Такими нормативами та обмеженнями є: а) максимальний обсяг фінансування, що може бути використаний для досягнення запланованих фінансових результатів; б) період часу, протягом якого необхідно досягти запланованих фінансових результатів; в) мінімальний обсяг доходності фінансових активів, який необхідно отримати; г) мінімальний рівень витрат фінансування; д) найменший рівень фінансових ризиків, пов'язаних з оцінюванням альтернатив.

Як показує практика, застосування теоретичних положень фінансового менеджменту не завжди забезпечує адекватні нинішнім економічним умовам результати, а інколи унеможливує подальший розвиток суб'єктів господарювання. Очевидно, що тут має вплив негативна дія комплексу внутрішніх та зовнішніх чинників. Тому особливість такого концептуального підходу визначається тим, що за внутрішнім змістом система фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств може віднайти напрями та шляхи удосконалення функціонування цього механізму.

Висновки. Зважаючи на діалектичний характер дослідження, особливий інтерес становлять саме імпульси, що формують засади нетрадиційного підходу до процесу формування системи фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Відповідно, як і всі функціональні системи, система фінансового потенціалу суб'єкта підпорядковується головному завданню – забезпечити зростання ринкової вартості підприємства. Дана гіпотеза підтримується власною головною цільовою постановою – сформувати фінансові передумови діяльності підприємства в термінальному (довгостроковому) періоді. Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що поєднання в межах єдиного методологічного підходу трьох складових системи фінансового потенціалу – використання й акумулювання фінансових ресурсів та формування джерел фінансування – дозволить інтегрувати глибинні фінансові процеси, чітко окреслити перспективи економічного розвитку, вказати на доцільність проведення певних фінансових заходів, виявити ризики та визначити їх вплив на ринкову вартість сільськогосподарських підприємств, оптимізувати фінансові потоки, визначити модифіковані можливості фінансових інструментів.

Література:

1. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – М. : Омега-Л ; Эльга, 2000. – 720 с.
2. Бригхем Ю., Гапенский Л. Финансовый менеджмент: Полный курс: в 2-х т. Т. 1 / Ю. Бригхем, Л. Гапенский ; пер. с англ. под ред. В.В. Ковалева. – СПб., 2000. – 450 с.
3. Герасименко Н.А. Ризики в сільському господарстві з урахуванням регіонального аспекту / Н.А. Герасименко, О.В. Жемойда // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 62–65.
4. Вилинский П.Л., Лившиц В.Н., Смоляк С.А. Оценка эффективности инвестиционных проектов: теория и практика : [учеб. пособие] / [П.Л. Вилинский, В.Н. Лившиц, С.А. Смоляк] ; 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2002. – 578 с.
5. Дем'яненко М.Я. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств України: теорія і практика : [монографія] / М.Я. Дем'яненко, О.І. Зуєва. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 190 с.
6. Вайдайцева С.В. Оценка бизнеса и управления стоимостью предприятия : [учеб. пособие для вузов] / С.В. Вайдайцева. – М.: 2010. – 322 с.
7. Найт Ф.Х. Риск, неопределенность и прибыль / Ф.Х. Найт ; пер. с англ. – М. : Дело, 2003. – 360 с.

8. Рейтингове агентство «ЕКСПЕРТ-РЕЙТИНГ» [Електронний ресурс]. – Режим доступа : www.expert-rating.com.
9. Росс С.А. Основы корпоративных финансов / [С.А. Росс, Р.В. Вестерфилд, В.Д. Джордан]. – М. : Лаборатория Базовых Знаний, 2000. – 718 с.
10. Саблук П.Т., Коденська М.Ю. Концептуальні засади розробки і реалізації інвестиційних програм в аграрно-промисловому виробництві / П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 46 с.
11. Стецюк П.А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств : [монографія] / П.А. Стецюк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 386 с.
12. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посіб.] / [О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк]. – К. : КНЕУ, 2003. – 316 с.
13. Уткин Э.А. Антикризисное управление / Э.А. Уткин. – М. : Тандем, 1997. – 400 с.
14. Barry P.J. Risk management in agriculture. Iowa State University Press, 1984. – 506 p.
15. Levine R. Finance and Growth: Theory, Evidence, and Mechanisms. The Handbook of Economic Growth / R. Levine, P. Aghion, S. Durlauf. – Amsterdam : North Holland, 2005. – 870 p.
16. Miller M., Modigliani F. Dividend policy, Groth and the Valuation of Shares // Journal of Business. – 1991. – October. – P. 411–433.
17. Modigliani F. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. / F. Modigliani, M. Miller. American Economic Review – 1958. – Vol. 48. P. 261–297.
18. Sharpe W.F. Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk/ W.F. Sharpe // Journal of Finance. – 1964. – Vol. 3. – P. 425–442.

Трусова Н.В. Методологическая основа формирования системы финансового потенциала сельскохозяйственных предприятий

Аннотация. В статье рассмотрено приоритетное направление формирования системы финансового потенциала сельскохозяйственных предприятий на основе финансового менеджмента. Проведенный эмпирический анализ теорий и концепций финансового менеджмента позволил выделить наиболее альтернативные для сельского хозяйства и интегрировать их в управление финансами сельскохозяйственных предприятий. Обосновано, что система финансового потенциала взаимосвязана с трансформационным свойством финансовых ресурсов, а именно может отделяться от других экономических ресурсов и превращаться в инвестиционный ресурс. Для осуществления этой функции предложена концептуальная модель системы финансового потенциала сельскохозяйственных предприятий, которая реализуется через движение финансовых потоков, является следствием формирования, размещения и использования финансовых ресурсов, а их чистый прирост создает дополнительный результат этих процессов через изменение оценки стоимости денежных средств во времени. Рассмотрен методический инструментарий оценки эффективности финансирования предприятия.

Выделены основные методы и приемы обеспечения системы реализации финансовых мероприятий, их целевое направление в сфере хозяйственной деятельности предприятий. Доказано, что в процессе обеспечения системы финансового потенциала реализуются финансовые мероприятия, которые формируют определенный тип стратегии финансирования. Это позволяет выделить критерии минимизации уровня финансового риска и получить дополнительную прибыль от эффекта финансирования. Определены количественные и качественные характеристики финансовых мероприятий необходимых для оценки стоимости предприятия с учетом свободных средств на потребности в дополнительном финансировании.

Ключевые слова: финансовый менеджмент, система финансового потенциала, финансирование, финансовые ресурсы, инвестиционные ресурсы, финансовые потоки.

Trusova N.V. Methodological basis formation of system financial potential for agricultural enterprises

Summary. The article deals with the priority directions in system financial potential formation for agricultural enterprises on the basis of the principles of financial management. The conducted empirical analysis of financial management theories and concepts enabled to determine the most alternative ones for farming and to integrate them into the management of financial at agrarian enterprises. It has been substantiated that system of financial potential is interrelated with transformation properties of financial resources, and namely with their ability to be separated from other economic resources and be turned into investment ones. To implement this function a conceptual model of financial potential system for agricultural enterprises has been suggested, which is realized via financial flow movement, being a result of formation, allocation and usage of financial resources; meanwhile these processes additionally result in net gain due to estimation of money value change with time. Methodical tools for evaluating the effectiveness of financing of the enterprise. The basic methods and techniques of software systems implementing financial measures to the target area in the field of economic activity of enterprises has marked. Proved that in the system financial potential are implemented financial measures which form the certain type the funding strategy model. This allows you to select criteria to minimize the level of financial risk and make some profit on the effect of financing. The quantitative and qualitative characteristics of financial measures necessary for the valuation of enterprises on the need for in available funds additional funding have determined.

Keywords: financial management, system financial potential, of financing, financial resources, investment resources, financial flows.